

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v rozšířeném senátu složeném z předsedy Josefa Baxy a soudců Barbary Pořízkové, Filipa Dienstbiera, Zdeňka Kühna, Tomáše Foltase, Petra Mikeše a Karla Šimky v právní věci žalobce: **Ing. V. Š.**, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 9. 8. 2017, č. j. X, v řízení o kasační stížnosti žalované proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 17. 1. 2018, č. j. 49 Ad 10/2017 – 34,

t a k t o :

Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 17. 1. 2018, č. j. 49 Ad 10/2017 – 34, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

I. Jádru sporu a dosavadní průběh řízení

[1] Podanou kasační stížností se žalovaná (dále jen „stěžovatelka“) domáhá zrušení v záhlaví označeného rozsudku Krajského soudu v Praze, kterým bylo dle § 78 odst. 5 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“), zrušeno shora uvedené rozhodnutí a věc ji vrácena k dalšímu řízení.

[2] Žalobce převážnou část zaměstnání pracoval v rudném dolu Vrančice, a to v zaměstnání formálně zařazeném do první kategorie, a to jak do kategorie I.AA, tak do kategorie I.A. Stěžovatelka na základě výkladu Ministerstva práce a sociálních věcí (dále jen „ministerstvo“) dovodila, že byť žalobce nepracoval v uranových dolech, získal pro nárok na snížení důchodového věku (55 let) ve smyslu § 74a odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, potřebnou dobu alespoň 10 let zaměstnání v první pracovní kategorii (pro rudný důl Vrančice byla hlavním hygienikem z důvodu ionizujícího záření snížena nejvyšší přípustná expozice na 2100 směn, a proto se pro účely § 74a odst. 2 zákona o

důchodovém pojištění považuje za „uranový důl“). Nárok na starobní důchod žalobce dosažením věku 55 let tak není sporný.

[3] Předmětem sporu je výše starobního důchodu žalobce, resp. nárok na použití zvláštního způsobu stanovení procentní výměry důchodu dle § 76a uvedeného zákona. Žalobce pro tento způsob stanovení procentní výměry podmínky nesplnil, neboť dle závěrů uvedených v žalobou napadeném rozhodnutí nezískal potřebnou dobu 10 let výlučně ze zaměstnání v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí, tj. výlučně ze zaměstnání kategorie I.AA.

[4] Krajský soud vycházel při posouzení věci z rozsudku NSS ze dne 10. 6. 2015, č. j. 6 Ads 179/2014-46, dle kterého novela zákona o důchodovém pojištění, provedená zákonem č. 264/2006 Sb., v § 76a zmírnila požadavky pro přiznání zvýšení procentní výměry starobního důchodu pro zaměstnance v hornictví. Pro možnost uplatnění § 76a zákona o důchodovém pojištění se již nerozlišuje mezi kategoriemi I.A a I.AA, ale stejně jako pro účely § 74a odst. 2 zákona o důchodovém pojištění, postačuje odpracování stanovené doby v zaměstnání první pracovní kategorie.

[5] V případě žalobce pro sporné stanovení procentní výměry starobního důchodu proto postačovalo, že odpracoval v prostředí srovnatelném s uranovými doly alespoň 10 let v zaměstnáních zařazených do I. pracovní kategorie, s nimiž se spojuje nárok na starobní důchod při dosažení věku 55 let.

II. Obsah kasační stížnosti a vyjádření žalobce

[6] V kasační stížnosti stěžovatelka namítá nezákonnost rozsudku krajského soudu ve smyslu § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Je přesvědčena, že žalobci by mohla být zvýšena procentní výměra starobního důchodu pouze v případě, že by před 1. 1. 1993 vykonával aspoň po dobu 15 let zaměstnání v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech (popřípadě 10 let, jde-li o takové zaměstnání v uranových dolech), které bylo podle předpisů účinných před tímto dnem zařazeno mezi zaměstnání I. pracovní kategorie zakládající nárok na starobní důchod při dosažení věku aspoň 55 let z titulu výkonu zaměstnání v pracovní kategorii I.AA nebo I.AA-URAN.

[7] Takové podmínky nesplňuje zaměstnání I.A pracovní kategorie (§ 14 odst. 2 písm. b) zákona č. 100/1988 Sb. ve spojení s § 21 odst. 1 písm. b) a c) téhož zákona]. Pojištěncům, kteří vykonávali zaměstnání v I.A pracovní kategorii a jejichž důchodový věk činí 55 let podle § 21 odst. 1 písm. b) a c) zákona č. 100/1988 nebo § 74a odst. 2 zákona o důchodovém pojištění (eventuálně podle mimořádného opatření bývalého předsedy Státního úřadu sociálního zabezpečení z roku 1965) nárok na specifický výpočet procentní výměry starobního důchodu podle § 76a zákona o důchodovém pojištění nevzniká. Tyto osoby nevykonávaly zaměstnání v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech, ani nesplňují podmínky pro snížení důchodového věku na 50 let. Výhody zakotvené v § 76a zákona o důchodovém pojištění nejsou a nikdy nebyly této skupině osob určeny.

[8] Novela provedená zákonem č. 264/2006 Sb. sice skutečně rozšířila okruh oprávněných pojištěnců, nikoli však ve smyslu zastávaném krajským soudem, resp. Nejvyšším správním soudem v rozsudku č. j. 6 Ads 179/2014-46.

[9] Před touto novelou byly za starobní důchody dle § 76 odst. 3 zákona o důchodovém pojištění považovány pouze tzv. mimořádné hornické starobní důchody, pro jejichž přiznání musely být splněny podmínky stanovené v nařízení vlády č. 557/1990 Sb., o mimořádném poskytování starobních důchodů některým horníkům, které v určitých specifických případech stanovilo vybrané skupině horníků nárok na starobní důchod již od 50 let věku. Zakotvením § 76a do zákona o důchodovém pojištění se nárok na zvýšení procentní výměry rozšířil na všechny osoby, které vykonávaly po stanovenou dobu zaměstnání v I.AA pracovní kategorii nebo v I.AA-URAN pracovní kategorii, které bylo podle předpisů účinných před 1. 1. 1993 zařazeno mezi zaměstnání I. pracovní kategorie zakládající nárok na starobní důchod při dosažení věku aspoň 55 let, nikoli na osoby, kterým vznikl nárok na snížení důchodového věku na 55 let podle § 74 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění.

[10] Žalobci proto nemohl vzniknout nárok na zvýšení procentní výměry dle § 76a zákona o důchodovém pojištění, protože potřebnou dobu deseti let nevykonával v zaměstnání v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech (zaměstnání v I.AA nebo v I.AA-URAN pracovní kategorii). Ostatně proto se také žalobce po celou dobu probíhajícího řízení snažil prokázat, že potřebnou dobu deseti let získal výkonem zaměstnání v pracovní kategorii I.AA-URAN.

[11] Stěžovatelka také namítá, že není zřejmé, z čeho krajský soud dovodil počet žalobcem odpracovaných let v kategoriích I.A a I.AA, tj. v součtu celkem 20 roků a 13 dnů. Dle napadeného rozhodnutí činí součet dob odpracovaných v uvedených kategoriích 4012 dnů, tj. 10 roků a 362 dnů.

[12] Žalobce ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že není dostatečně kompetentní a právně vzdělaný, aby se mohl vyjádřit k rozsudku č. j. 6 Ads 179/2014 – 46 a ostatním právním zásadám, proti kterým se stěžovatelka nekompromisně postavila. Dále podotkl, že v průběhu sedmiletého řízení získal dokumenty, které již v letech 1990 a 1991 stanovily, že doly se stejným rizikem ionizujícího záření byly postaveny na roveň uranovým dolům. Kopie těchto dokumentů k vyjádření připojil. Stěžovatelka proto měla podle § 74a odst. 2 zákona o důchodovém pojištění postupovat již při podání žádosti žalobce o starobní důchod v roce 2011, nebo mohla postupovat na základě dodatku č. 4 k příkazu ministra práce a sociálních věcí č. 30/2006 o odstranění tvrdostí zákona.

III. Postoupení věci rozšířenému senátu

III. 1 Důvody postoupení

[13] Při předběžném posouzení věci první senát zjistil, že pro výklad provedený v rozsudku ze dne 10. 6. 2015, č. j. 6 Ads 179/2014 – 46, ze kterého vycházel krajský soud v nyní projednávané věci, nenachází zákonnou oporu. Je naopak přesvědčen, že pro určení nároku na zvýšení procentní výměry starobních důchodů zaměstnanců v hornictví podle § 76a zákona o důchodovém pojištění je nutno rozlišovat, zda pojištěnec vykonával zaměstnání v hornictví zařazené do I.A nebo I.AA (resp. I.AA-URAN) pracovní kategorie. S ohledem na § 17 s. ř. s. však není oprávněn se od tohoto názoru sám odchýlit. Vyřešení sporné otázky je třeba pro rozhodnutí nyní posuzované věci, neboť rozsudek krajského soudu, který

stěžovatelka napadla kasační stížností, zcela převzal právní závěr shora uvedeného rozsudku šestého senátu, a z tohoto důvodu žalobou napadené rozhodnutí zrušil.

III. 2 Právní názor předkládajícího senátu

[14] Šestý senát dospěl k závěru, že pro účely výkladu § 76a zákona o důchodovém pojištění není nezbytné rozlišovat mezi I.AA a I.A pracovní kategorií, aniž by však tento svůj závěr blíže odůvodnil. Není ani zřejmé, zda šestý senát přehlédl v § 76a zákona o důchodovém pojištění slova „*se stálým pracovištěm pod zemí*“ či jim z nějakého důvodu, který do svého odůvodnění nepromítl, nepřikládal význam.

[15] Právě slova „*se stálým pracovištěm pod zemí*“ jsou však pro posouzení sporné otázky klíčová. Pro pochopení jejich významu považuje předkládající senát za vhodné učinit několik poznámek k historickému vývoji pracovních kategorií a zejména k vytvoření zvláště preferované kategorie označované jako I.AA.

[16] Před 1. lednem 1993 byla všechna zaměstnání zařazena do pracovních kategorií. Pracovní kategorie byly od počátku tři, označované římskými čísly I., II. a III. Zákony o sociálním zabezpečení (č. 55/1956 Sb., č. 101/1964 Sb., č. 121/1975 Sb. a č. 100/1988 Sb.) stanovily základní kritéria pro zařazení zaměstnání do jednotlivých kategorií. Toto rozdělení bylo upřesněno podzákonými předpisy obsahujícími seznam druhů prací a rozsáhlými kazuistickými resortními seznamy zaměstnání zařazených do I. a II. pracovní kategorie (III. pracovní kategorie byla kategorií zbytkovou), které byly považovány za taxativní výčty.

[17] Novela zákona č. 121/1975 Sb. provedená zákonem č. 73/1982 Sb., rozdělila zaměstnání původně zařazená pod § 12 odst. 1 písm. a) bod 1 „zaměstnání v hornictví pod zemí v hlubinných dolech“ do dvou dílčích skupin: „*zaměstnání v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech*“ (nový bod 1) a „*ostatní zaměstnání v hornictví vykonávaná pod zemí v hlubinných dolech*“ (nový bod 2). Ve správní praxi se pak vžilo označení „I.AA pracovní kategorie“ pro zaměstnání v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech [§ 12 odst. 1 písm. a) bod 1 zákona č. 121/1975 Sb. ve znění zákona č. 73/1982 Sb.] a „I.A pracovní kategorie“ pro ostatní zaměstnání v hornictví vykonávaná pod zemí v hlubinných dolech [§ 12 odst. 1 písm. a) bod 2 zákona č. 121/1975 Sb. ve znění zákona č. 73/1982 Sb.]. V této souvislosti předkládající senát podotýká, že rozsudek č. j. 6 Ads 179/2014 - 46 citoval v bodu 18 znění § 12 zákona č. 121/1975 Sb. neúplně, protože uvedl pouze následující část uvedeného ustanovení: „*do I. pracovní kategorie patří ... zaměstnání v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech*“. Tato citace je zavádějící, neboť opomíjí výše popsané rozlišení, a tím zastírá význam slov „*se stálým pracovištěm*“.

[18] Pracovní kategorie byly zachovány i za účinnosti následných právních úprav. Zavedený systém byl zrušen až zákonem č. 235/1992 Sb., o zrušení pracovních kategorií a o některých změnách v sociálním zabezpečení, s účinností od 1. 6. 1992. Novelizací § 174 a § 175 zákona č. 100/1988 Sb. byl vytvořen přechodný mechanismus, na základě něhož se i nadále zohledňovaly nároky spojené s výkonem zaměstnání v I. a II. pracovní kategorii při rozhodování o důchodech.

[19] Nová úprava důchodového systému po 1. 1. 1996 (po nabytí účinnosti zákona o důchodovém pojištění) reagovala na dřívější existenci pracovních kategorií a z nich plynoucích odlišných podmínek pro vznik nároku na starobní důchod a jeho výši v § 71 a § 74. Byť byly pracovní kategorie k 1. 6. 1992 zrušeny, jsou doby odpracované za existence pracovních kategorií v některých zákonem vymezených případech nadále rozhodné pro posouzení nároku na snížení věkové hranice pro odchod do starobního důchodu a pro stanovení výše tohoto důchodu. Zákon o důchodovém pojištění zmiňuje pracovní kategorie buď přímo v přechodných ustanoveních (§ 74a, § 76a), nebo spolu s odkazem na právní předpisy platné před 1. 1. 1996, příp. před 1. 1. 1993 (§ 74, § 37b odst. 2 ve znění zákona č. 213/2016 Sb.) a na nařízení vlády č. 557/1990 Sb., o mimořádném poskytování starobního důchodu některým horníkům (§ 76 odst. 1).

[20] Předkládající senát nesouhlasí s názorem krajského soudu, podle kterého je namístě přenést rozšiřující výklad ministerstva k § 74a odst. 2 zákona o důchodovém pojištění na § 76a téhož zákona, neboť jsou tato ustanovení podle krajského soudu motivována stejným úmyslem. Tato úvaha je značně zjednodušující a směšuje nesrovnatelné situace. Výklad ministerstva, který byl učiněn na základě podnětu stěžovatelky ve věci žalobce, se vztahoval především k pojmu „uranový důl“ a k otázce, zda lze za takový důl označit i rudný důl, v němž je riziko ionizujícího záření.

[21] Ministerstvo potvrdilo, že rozšiřující výklad pojmu uranový důl lze použít i pro účely § 74a odst. 2 zákona o důchodovém pojištění. Zároveň podotklo, že pro účely citovaného ustanovení též není rozhodné, zda šlo o zaměstnání zařazené do I.A nebo I.AA pracovní kategorie. Posledně uvedený závěr však vyplývá již přímo ze znění § 74a odst. 2 zákona o důchodovém pojištění, které neomezuje svůj rozsah na zaměstnání se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech. Uvedené ustanovení odkazuje na zaměstnání, které pojištěnec vykonával před 1. 1. 1993 aspoň po dobu 10 let při těžbě, průzkumu a zpracování uranové rudy, které bylo podle předpisů účinných před tímto dnem zařazeno mezi zaměstnání I. pracovní kategorie zakládající nárok na starobní důchod při dosažení věku aspoň 55 let. Podmínky pro vznik nároku na starobní důchod při dosažení věku aspoň 55 let byly před 1. 1. 1993 stanoveny v § 21 odst. 1 písm. a) až c) zákona č. 100/1988 Sb. Tento nárok vznikl za určitých podmínek i u tzv. ostatních zaměstnání v hornictví vykonávaných pod zemí v hlubinných dolech (tedy jiných než se stálým pracovištěm pod zemí), viz § 21 odst. 1 písm. b) a c) zákona č. 100/1988 Sb. Z uvedených důvodů je proto § 74a odst. 2 zákona o důchodovém pojištění aplikovatelný i na tzv. ostatní zaměstnání v hornictví vykonávaná pod zemí v uranových dolech. Splnění zde uvedených podmínek však samo sobě nemá za následek nárok na zvýšení procentní výměry starobního důchodu ve smyslu § 76a uvedeného zákona.

IV. Posouzení věci rozšířeným senátem

IV.1 Pravomoc rozšířeného senátu

[22] Rozšířený senát se nejprve zabýval otázkou, zda je dána jeho pravomoc stanovená § 17 odst. 1 s. ř. s. rozhodnout v předložené věci. První senát dospěl ohledně aplikace § 76a zákona o důchodovém pojištění k odlišnému závěru, než šestý senát v rozsudku č. j. 6 Ads 179/2014-46. Hodlá-li se předkládající senát odchýlit od dosavadních závěrů, přísluší rozhodnout rozšířenému senátu. Není sporu ani o tom, že předložená otázka má význam pro

rozhodnutí ve věci, neboť stěžovatelka v uplatněném kasačním důvodu podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. namítá chybné posouzení právě této otázky.

IV.2 Právní názor rozšířeného senátu

[23] Podstatou sporné otázky je, zda ke specifickému zvýšení procentní výměry starobního důchodu u vybraných osob zaměstnaných v hornictví postačí toliko získání nároku na starobní důchod ve věku 55 let věku (pracovní kategorie I.AA, I.A, I.B) nebo, zda se vztahuje pouze na osoby, jejichž zaměstnání bylo navíc po stanovenou dobu zařazeno do I.AA kategorie, resp. I.AA-URAN.

[24] Dle § 76a zákona o důchodovém pojištění *se procentní výměra starobního důchodu, který je přiznáván po 30. červnu 2006 pojištěncům, jejichž důchodový věk byl stanoven podle § 74a odst. 1 nebo § 76 odst. 1, a pojištěncům, kteří vykonávali před 1. lednem 1993 aspoň po dobu 15 let zaměstnání v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech (popřípadě 10 let, jednalo-li o takové zaměstnání v uranových dolech), které bylo podle předpisů účinných před tímto dnem zařazeno mezi zaměstnání I. pracovní kategorie zakládající nárok na starobní důchod při dosažení věku aspoň 55 let, zvyšuje ode dne přiznání tohoto důchodu podle předpisů o zvýšení důchodů, které nabýly účinnosti v období od 1. ledna 1996 do dne, který předchází dni, od něhož se přiznává tento důchod.*

[25] Účelem § 76a je vypočtení procentní výměry starobního důchodu podle tohoto ustanovení a nikoliv podle obecných zákonem stanovených pravidel, a to za předpokladu, že je to pro pojištěnce výhodnější.

[26] Z obsahu spisové dokumentace je zřejmé, že žalobci nebyl stanoven důchodový věk ani podle § 74a odst. 1, ani podle § 76 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění. Žalobci byl stanoven důchodový věk dle § 74a odst. 2 zákona o důchodovém pojištění. Pro zvýšení procentní výměry starobního důchodu by proto v úvahu připadalo pouze zařazení žalobce do třetí skupiny pojištěnců, uvedené v § 76a uvedeného zákona.

[27] Podle § 74a odst. 2 zákona o důchodovém pojištění se [u] *pojištěnců, kteří vykonávali před 1. lednem 1993 aspoň po dobu 10 let zaměstnání při těžbě, průzkumu a zpracování uranové rudy, které bylo podle předpisů účinných před tímto dnem zařazeno mezi zaměstnání I. pracovní kategorie zakládající nárok na starobní důchod při dosažení věku aspoň 55 let, činí důchodový věk 55 let, pokud tohoto věku dosáhli po 30. červnu 2006 a nesplňují podmínky uvedené v odstavci 1. Za zaměstnání při těžbě, průzkumu a zpracování uranové rudy se pro účely věty první nepovažuje zaměstnání v hornictví vykonávané pod spodní úrovní nadloží a na skrývce v povrchových dolech (lomech) na radioaktivní suroviny.*

[28] Účelem citovaného ustanovení je vymezení podmínek, za kterých činí důchodový věk pojištěnce 55 let, fakticky jde o snížení věkové hranice pro vznik nároku na starobní důchod. O výši důchodu, jeho výpočtu či výpočtu procentní výměry se zde vůbec nehovoří.

[29] Porovnáním tohoto ustanovení s třetí alternativou § 76a zákona o důchodovém pojištění je zcela zřejmé, že se uvedené normy nepřekrývají ani co do jejich obsahu. Ze znění § 74a odst. 2 zákona o důchodovém pojištění vyplývá, že ze svého osobního rozsahu vylučuje ty zaměstnance v hornictví, kteří pracovali „*pod spodní úrovní nadloží a na skrývce v*

povrchových dolech (lomech) na radioaktivní suroviny“, nerozlišuje naopak zaměstnání v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech a ostatní zaměstnání v hornictví pod zemí v hlubinných dolech. Oproti tomu třetí alternativa § 76a zákona o důchodovém pojištění výslovně omezuje svou osobní působnost na pojištěnce, kteří po stanovenou dobu vykonávali zaměstnání v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech. Její osobní rozsah je tedy užší, než osobní rozsah § 74a odst. 2 zákona o důchodovém pojištění.

[30] Nelze proto konstatovat, že účelem § 76a uvedeného zákona bylo upustit od rozlišování mezi zaměstnáním v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech a mezi jiným zaměstnáním v hornictví pod zemí v hlubinných dolech. Posuzované zvýhodnění totiž není určeno všem pojištěncům, kteří vykonávali za vymezených podmínek zaměstnání zařazené mezi zaměstnání I. pracovní kategorie, ale výslovně pouze těm, kteří byli ztíženým pracovním podmínkám vystaveni více méně trvale, a to z důvodu stálého pracoviště v podzemí hlubinných dolů tj. pracovní kategorie I.AA. Ostatně pokud by tomu tak nebylo, pak by zákonodárce pravděpodobně místo třetí alternativy popsané specifickými podmínkami učinil pouze odkaz na § 74a odst. 2 tak, jak to učinil u prvních dvou alternativ. Jinými slovy pro použití tohoto způsobu stanovení procentní výměry starobního důchodu musí pojištěnci spadající do třetí kategorie pojištěnců (ti, jimž nebyl důchodový věk stanoven podle § 74a odst. 1 nebo § 76 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění), splnit potřebnou dobu zaměstnání v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech.

[31] Zmírňující výklad § 74a uvedeného zákona, tj. posouzení rudného dolu zatíženého ionizujícím zářením z přítomného radonu v míře srovnatelné s doly uranovými jako dolu uranového, nelze vztáhnout na posuzování podmínek, jejichž splnění zákon výslovně vyžaduje pro účely zvýšení procentní výměry starobního důchodu. Ustanovení § 74a a § 76a zákona o důchodovém pojištění sledují různé účely, tj. snížení důchodového věku na straně jedné a zvláštní způsob stanovení procentní výměry důchodu na straně druhé.

IV.3 Aplikace na nyní projednávanou věc

[32] Rozšířený senát si je vědom, že kromě nesprávné aplikace § 76a zákona o důchodovém pojištění stěžovatelka brojila také proti konstatování krajského soudu, dle kterého „[n]apadené rozhodnutí přitom vychází z toho, že žalobce odpracoval v kategoriích I.A a I.AA v součtu celkem 20 roků a 13 dnů (...).“ Krajský soud v bodu 12 skutečně vyložil první odstavec na str. 11 žalobou napadeného rozhodnutí nesprávně, neboť stěžovatelka v něm doslovně uvedla následující: “[z] celkové doby pojištění získal účastník řízení 4 012 dnů v I.A, tj. 10 roků a 362 dnů. Z této doby je započteno 3 301 dnů, tj. 9 roků a 16 dnů zaměstnání zařazeném do I.AA pracovní kategorie, 711 dnů v zaměstnání zařazeném do I.A pracovní kategorie a 243 dnů zaměstnání zařazeném do I.C pracovní kategorie.“

[33] Protože se však krajský soud vůbec nezabýval skutkovými závěry stěžovatelky ohledně doby odpracované žalobcem v jednotlivých kategoriích zaměstnání v předcházejícím řízení, není možné se touto otázkou po věcné stránce zabývat v řízení před NSS. Jedinou relevantní kasační námitkou v řízení před NSS proto zůstává aplikace § 76a zákona o důchodovém pojištění a z tohoto důvodu rozšířený senát posoudil v souladu s § 71 Jednacího řádu Nejvyššího správního soudu celou věc meritorně a rozhodl o kasační stížnosti

rozsudkem. Ověřil, že kasační stížnost byla podána včas, jde o rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná, a za stěžovatelku jedná její zaměstnanec, který má vysokoškolské právnické vzdělání vyžadované podle zvláštních zákonů pro výkon advokacie ve smyslu § 105 odst. 2 s. ř. s.

[34] Ze správního spisu vyplývá, že žalobci byl dle § 4a odst. 2 a § 29 zákona o důchodovém pojištění přiznán nárok na starobní důchod při dosažení věku 55 let, ode dne 30. 5. 2011 ve výši 11.698 Kč. Stěžovatelka následně určovala podle příslušných nařízení vlády a vyhlášek ministerstva valorizované výše důchodu až do dne vydání žalobou napadeného rozhodnutí.

[35] Spor je veden v rovině skutkové, neboť žalobce a stěžovatelka se přeli o to, zda žalobce pro použití zvláštního způsobu stanovení procentní výměry splnil potřebnou dobu zaměstnání v I.AA kategorii, proto mu nemá být procentní výměra stanovena podle obecných ustanovení zákona o důchodovém pojištění. Za nesporné je považováno období od 1. 1. 1984 do 31. 12. 1991, v němž žalobce vykonával profesi revírníka v I.AA kategorii v rozsahu 2922 dnů (rudný důl Vrančice) a dále období 1976-1977, v němž žalobce vykonával zaměstnání v I.AA pracovní kategorii na pozici vzorkař v rozsahu 37 dnů a období roku 1992, kdy má vykázano v kategorii I.AA 48 dnů (rudný důl Vrančice). Nesporným je v zásadě i zařazení žalobce do I.C a do I.AA pracovní kategorie v roce 1983, kde je spor veden mezi oběma kategoriemi o jeden den (242 dnů v C.I. dle žalobce, 243 dnů dle stěžovatelky; 123 dnů v I.AA kategorii dle žalobce, 122 dnů dle stěžovatelky).

[36] Jádrem sporu je výkon práce žalobce ve vybraných obdobích let 1980, 1981, 1982 a 1983. V těchto obdobích byl žalobce formálně evidován a placen ve funkci provozního inženýra a samostatného technologa, namítá však, že i v tomto sporném období fakticky pracoval ve funkci revírníka a vedoucího úseku se stálým pracovištěm pod zemí.

[37] Dle stěžovatelky tato svá tvrzení neprokázal, přičemž výkon profese provozního inženýra nelze pro příslušný resort zařadit do kategorie I.AA. Podle čl. II nařízení vlády č. 74/1982 Sb., o některých úpravách v nemocenském pojištění a důchodovém zabezpečení pracujících v hornictví se zaměstnáním v hornictví se stálým pracovištěm v podzemí v hlubinných dolech (tzv. I.AA kategorie) v rezortu Federálního ministerstva hutnictví a strojírenství rozumí (do jehož resortu spadá důl Vrančice) mj. „revírník“.

[38] Profese „provozního inženýra“ (dříve též důlního provozního inženýra či inženýra úseku) se za zaměstnání v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech považovala jen v resortu Federálního ministerstva paliv a energetiky. Profese technologa byla podle příslušného resortního předpisu zařazena do I. pracovní kategorie s nárokem na odchod do starobního důchodu v 60 letech ve skupině 51 – Technickohospodářští pracovníci v hornictví s popisem činnosti „Zajišťování komplexní technologické přípravy báňské výroby“.

[39] Rozšířený senát dospěl k jednoznačnému závěru, že úvaha dle které není splnění rozhodné doby zaměstnání vykonávaného v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech nadále podmínkou pro přiznání zvýšení procentní výměry starobního důchodu, nemá oporu v zákoně. Tato podmínka je výslovně vyjádřena v textu § 76a zákona o důchodovém pojištění a nelze ji opomíjet na základě nepodložené úvahy, dle které je zvýšení

procentní výměry motivováno snahou zákonodárce zvýhodnit všechny osoby, které byly při svém zaměstnání po delší dobu vystaveny účinkům ionizujícího záření. Účelem § 76a je, aby za splnění zde vymezených podmínek, je-li to pro pojištěnce výhodnější, mu byla procentní výměra vypočtena podle tohoto ustanovení a nikoliv podle zákonem upravených obecných pravidel. Zákonodárce toto zvýhodnění výslovně omezil pouze na osoby, které byly ztíženým podmínkám vystaveny více méně trvale z důvodu stálého pracoviště v podzemí hlubinných dolů.

[40] V dalším řízení krajský soud ve světle žalobních námitek přezkoumá skutkové závěry stěžovatelky ohledně odpracovaných dob v jednotlivých kategoriích. Tyto závěry posoudí ve světle shora provedeného výkladu § 76a zákona o důchodovém pojištění, tj. zda žalobce splnil či nesplnil potřebnou dobu zaměstnání pro použití tohoto zvláštního způsobu výpočtu procentní výměry starobního důchodu.

V. Shrnutí

[41] Samotné snížení věkové hranice pro vznik nároku na starobní důchod na 55 let nemá na aplikaci § 76a zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, žádný vliv. Uvedené ustanovení se proto při výpočtu výše procentní výměry důchodu použije jen tehdy, pokud pojištěnec splní podmínku výkonu zaměstnání aspoň po dobu 15 let v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech (popřípadě 10 let, jde-li o takové zaměstnání v uranových dolech), které bylo podle předpisů účinných před 1. 1. 1993 zařazeno mezi zaměstnání I. pracovní kategorie zakládající nárok na starobní důchod při dosažení věku aspoň 55 let, aniž by přitom bylo podstatné, zda byl jeho důchodový věk takto stanoven s ohledem na uvedenou skutečnost, či z důvodů jiných.

VI. Závěr a náklady řízení

[42] Z výše uvedených důvodů rozšířený senát v souladu s § 110 odst. 1 větou první před středníkem s. ř. s. zrušil rozsudek krajského soudu a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. O věci rozhodl bez jednání postupem podle § 109 odst. 2 věty první s. ř. s., podle kterého o kasační stížnosti rozhoduje soud zpravidla bez jednání.

[43] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti bude rozhodnuto v souladu s § 110 odst. 3 větou první s. ř. s., podle kterého zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu a vrátí-li mu věc k dalšímu řízení, rozhodne krajský soud v novém řízení i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3 s. ř. s.).

V Brně dne 26. listopadu 2019

Josef Baxa
předseda rozšířeného senátu